

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

**ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА Й ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ РІЗНИМИ НОЗОЛОГІЯМИ В
ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ**

(назва навчальної дисципліни)

**ПРОГРАМА
дисципліни спеціалізації**

підготовки бакалаврів _____

(рівень вищої освіти)

спеціальності 227 «Терапія та реабілітація»
(шифр і назва спеціальності)

Навчальна програма з дисципліни «Теорія, методика й організація фізичного виховання дітей із різними нозологіями в закладах дошкільної та загальної середньої освіти» для студентів з галузі знань – 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» V семестр (денна форма навчання).

Розробники: доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту Семенова Н.В.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри Теорії і методики фізичної культури

Протокол № 1 від «__» серпня 2023 року

Завідувач кафедри теорії і методики фізичної культури, професор

_____

(підпис)

(Боднар І.Р.)

(прізвище та ініціали)

Програма вивчення навчальної дисципліни «Теорія, методика й організація фізичного виховання дітей із різними нозологіями в закладах дошкільної та загальної середньої освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 227 Терапія та реабілітація.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є педагогічна діяльність інструктора, вчителя фізичної культури; теоретико-методичні основи фізичного виховання дітей різного віку; організація навчального процесу з фізичного виховання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з дітьми СМГ; методика занять з дітьми із різними нозологіями.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія і методика фізичного виховання, анатомія, фізіологія, біохімія, педагогіка, психологія тощо.

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретико-організаційні основи фізичного виховання та рухової активності дітей із різними нозологіями у дошкільних установах та загальноосвітніх школах.

Змістовний модуль 2. Організаційні форми фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ із дітьми з ослабленим здоров'ям. Організаційно-методичні особливості проведення урочної та позаурочних форм занять з учнями СМГ.

Змістовний модуль 3. Засоби і методи фізичного виховання дітей із різними нозологіями. Планування, облік і контроль у фізичному вихованні дітей.

Змістовний модуль 4. Методика ФВ дітей з різними захворюваннями.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія, методика й організація фізичного виховання дітей із різними нозологіями в закладах дошкільної та загальної середньої освіти» є закріплення знань загальних теоретико-методичних основ фізичного виховання дітей різного віку та засвоєння методичних і організаційних особливостей фізичного виховання дітей із ослабленим здоров'ям, які за станом здоров'я скеровані до спеціальних медичних груп.

2.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:** сучасний стан і перспективи удосконалення ФВ дітей із різними нозологіями; сучасні теоретико-методичні підходи щодо змісту і організації ФВ у ДНЗ і ЗОШ; завдання, принципи і функції ФВ дітей, що за станом здоров'я належать до СМГ; критерії поділу дітей СМГ на групи і підгрупи для занять з ФВ; особливості проведення різних організаційних форм фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ із дітьми з ослабленим здоров'ям; особливості методики побудови уроку ФК і позаурочних форм ФВ учнів СМГ; сучасні підходи у плануванні, обліку і контролі у ФВ дітей із різними нозологіями; особливості методики занять з ФВ дітей з різними захворюваннями; специфічні методичні прийоми по застосуванню вправ із оздоровчою, профілактичною

метою; протипоказані їм засоби ФВ та рекомендовані засоби і особливості їх застосування.

Вміти: планувати, організовувати і здійснювати процес ФВ з дітьми різного віку, які за станом здоров'я скеровані до СМГ в умовах ДНЗ, ЗОШ; організувати і провести заняття, урок ФК, різні позаурочні форми ФВ, різні організаційні форми фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ, вести облік і контроль; оволодіти нетрадиційними методиками, що сприяють профілактиці виникнення супутніх захворювань, ліквідації або стійкій компенсації порушень з боку органів і систем, викликаних тим чи іншим захворюванням, сприяють загартуванню, гармонійному фізичному розвитку, фізичному удосконаленню, формуванню знань, вмінь та навичок, звички та потреби в заняттях фізичними вправами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. Теоретико-організаційні основи фізичного виховання та рухової активності дітей із різними нозологіями у дошкільних установах та загальноосвітніх школах.

Тема 1. Фізичне виховання та рухова активність дітей із ослабленим здоров'ям у процесі росту і розвитку.

Сучасний стан соматичного здоров'я дітей різного віку в Україні. Вплив рухової активності на здоров'я дитини. Мета, завдання, принципи, функції фізичного виховання дітей із різними нозологіями. Сучасні проблеми фізичного виховання дітей, що за станом здоров'я належать до спеціальної медичної групи.

Тема 2. Організація фізичного виховання дітей із різними нозологіями у дошкільних установах та загальноосвітніх школах.

Фізичне виховання дітей раннього віку та організоване навчання в умовах дошкільного навчального закладу дітей із різними нозологіями. Організація процесу фізичного виховання учнів з послабленим здоров'ям у загальноосвітніх школах. Поділ дітей на групи здоров'я. Поділ дітей на медичні групи. Комплектування підгруп спеціальної медичної групи.

Змістовний модуль 2. Організаційні форми фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ із дітьми з ослабленим здоров'ям. Організаційно-методичні особливості проведення урочної та позаурочних форм занять з учнями СМГ.

Тема 3. Організаційні форми фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ із дітьми з ослабленим здоров'ям. Урок фізичної культури та позаурочні заняття з учнями СМГ (організаційні та методичні особливості).

Методичні особливості проведення різних організаційних форм фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ із дітьми з ослабленим здоров'ям. Вимоги до уроку фізичної культури в СМГ. Побудова і методика уроку.

Загальна і моторна щільність уроку Інтенсивність фізичних навантажень. Дозування фізичного навантаження. Додаткові уроки фізичної культури. Фізкультурні заходи в режимі дня школи: гімнастика до уроків, фізкультхвилинки і фк-паузи на уроках, рухливі ігри на перерві. Організаційно-методичні особливості самостійних (індивідуальних) занять: ранкова (гігієнічна) гімнастика, виконання домашнього завдання з фізичної культури. Характеристика допоміжних засобів фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи.

МОДУЛЬ 2

Змістовний модуль 3. Засоби і методи фізичного виховання дітей із різними нозологіями. Планування, облік і контроль у фізичному вихованні дітей.

Тема 4. Характеристика засобів і методів фізичного виховання дітей із різними нозологіями

Характеристика допоміжних засобів фізичного виховання дітей із різними нозологіями: природні фактори, гігієнічні чинники, гігієнічні вимоги до організації режиму дня. Характеристика фізичних вправ у фізичному вихованні дітей із різними нозологіями. Особливості методики розвитку фізичних якостей. Методи фізичного виховання. Сучасні підходи у застосуванні засобів фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи.

Тема 5. Планування, облік і контроль у фізичному вихованні дітей, що за станом здоров'я належать до СМГ.

Програма з фізичної культури для учнів СМГ. Періоди фізичного виховання учнів СМГ. Контрольні заходи. Медико-педагогічні спостереження. Самоконтроль.

Змістовний модуль 4. Методика фізичного виховання дітей з різними захворюваннями.

Тема 6. Особливості методики фізичного виховання дітей із різними захворюваннями.

Особливості методики фізичного виховання дітей із захворюваннями серцево-судинної та дихальної системи. Рекомендації щодо фізичного навантаження дітей у ДНЗ із захворюваннями серцево-судинної системи. Особливості фізичного навантаження у ДНЗ дітей із захворюваннями органів дихання. Методика занять з учнями спеціальної медичної групи, які мають захворювання органів травлення, порушення обміну речовин, нервово-психічні захворювання. Рекомендації щодо фізичного навантаження дітей у ДНЗ із захворюваннями органів травлення. Особливості фізичного навантаження дітей у ДНЗ із функціональними захворюваннями нервової системи та обміну речовин. Особливості методики занять із фізичного виховання з учнями, які мають порушення опорно-рухового апарату. Особливості фізичного навантаження дитини у ДНЗ із захворюваннями опорно-рухового апарату. Особливості фізичного навантаження дитини із захворюваннями нирок. Показання та протипоказання до виконання фізичних вправ при захворюваннях.

4. Рекомендована література

Основна:

1. «Інструкція про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури» режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0773-09#Text>
2. Боднар І. Інтегративне фізичне виховання школярів різних медичних груп: монографія / Іванна Боднар. – Л.: ЛДУФК, 2014. – 316 с. ISBN 978-966-2328-74-5
3. Боднар І. Р. Теорія, методика та організація фізичного виховання учнів у спеціальній медичній групі : навч. посіб. / І. Р. Боднар. – Л. : ЛДУФК, 2013. – 170 с.
4. Булатова М. М. Розвиток фізичних якостей / М. М. Булатова, М. М. Линець, В. М. Платонов // Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту]; за ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ: Олімпійська література, 2008. – Т. 1, гл. 9. – С. 175–295.
5. Дубогай О. Д. Методика фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. Д. Дубогай, А. В. Цьось. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 276 с.
6. Лист № 1/9-765 від 12.12.2019 Міністерства освіти і науки України «Щодо організації медико-педагогічного контролю на заняттях з фізкультури в закладах дошкільної освіти».
7. Особливості фізичного виховання у спеціальних медичних групах: методичні рекомендації / Я. М. Яців, Ю. О. Полатайко, Е. Й. Лапковський, З. В. Дума, Л. Б. Маланюк, Г. О. Пятничук, А. В. Синиця, Л. А. Хохлова. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2012–47с.
8. Полатайко Ю. О. Фізичне виховання школярів у спеціальних медичних групах / Ю. О. Полатайко. – Івано-Франківськ: Плай, 2004. – 161 с.
9. Програма для основної і спеціальної медичних груп загальноосвітніх навчальних закладів. Фізична культура. 5-12 класи. // Зубалій М. Д., Дерев'янка В. В., Лакіза М. М., Шегімага В. Ф., Майєр В. І. – К. : Ранок, 2006. – 128 с.
10. Програма для основної і спеціальної медичних груп загальноосвітніх навчальних закладів. Фізична культура. 1-4 класи. // Зубалій М. Д., Дерев'янка В. В., Лакіза М. М., Шегімага В. Ф., Майєр В. І. – К. : Ранок, 2006. – 128 с.
11. Програми з фізичної культури для спеціальної медичної групи 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Майєр В. І., Дерев'янка В. В., - 2008.
12. Програми з фізичної культури для спеціальної медичної групи 5-9 класів // Майєр В. І., Дерев'янка В. В., - 2008.
13. Семенова Н. Теорія, методика й організація фізичного виховання дітей із різними нозологіями в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Наталія Семенова, Іванна Боднар, Олена Боднарчук. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2023. – 256 с.

14. Язловецький В. С. Фізичне виховання учнів з відхиленнями в стані здоров'я / В. С. Язловецький. – Навч. пос. – Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2004. – 352 с.

Допоміжна:

1. «Лист МОН від 02.09.2016 № 1/9-456 «Щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних закладах» Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2016/09/08/list-mon-vid-02-09-2016-1-9-456-shhodo-organizatsiyi-fizkulturno-ozdorovchoyi-roboti-u-doshkilnih-navchalnih-zakladah/>

2. Арєф'єв В. Г. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту): Навч. Пос. для студентів навчальних закладів II – IV рівнів акредитації / В. Г. Арєф'єв, А. Г. Єдинак. – Кам'янець-Подільський : Абетка–НОВА, 2001. – 384 с.

3. Боднарчук О. Активне дозвілля учнів молодших класів : метод. посіб. / Олена Боднарчук, Софія-Євгенія Боднарчук, Маркіян Стефанишин. - Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. - 32 с.

4. Боднарчук О. Теорія і методика фізичного виховання : курс лекцій / Олена Боднарчук, Наталія Семенова, Маркіян Стефанишин. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2023. – 186 с.

5. Вільчковський, Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навчальний посібник для студ. дошкільних факультетів вищ. пед. навч. закладів / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок ; МОНУ. – 3-тє вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2017. – 428 с.

6. Лешунова К. В. Рухова активність як чинник психічного благополуччя дошкільника Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. психологічних наук, Київ, 2015.

7. Мурза В. П. Фізичні вправи і здоров'я / В. П. Мурза. – К. :Здоров'я, 1991. – 256 с.

8. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни “Фізичне виховання” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів спеціальної медичної групи із захворюванням серцево-судинної та дихальної систем I-II курсу денної форми навчання / авт.: О. В. Попрошаєв, В. С. Мунтян. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 52 с.

9. Наталія Семенова. Роль рухової активності у формуванні здоров'я дітей дошкільного віку / Фізична активність і якість життя людини [текст]: зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (10 черв. 2020 р.)/уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Индика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. 32 с.

10. Наявко І. І. Організація і методика проведення занять та самостійної роботи з фізичного виховання зі студентами спеціальних медичних груп : навч. пос. / укл. : І. І.Наявко, В. М. Завійська, В. В. Іваночко [та ін.] –Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2008. – 130 с.

11. Няньковський С. Л. Динаміка стану здоров'я школярів в Україні за даними анкетного опитування / С. Л. Няньковський, М. С. Яцула, О. С. Няньковська, А. В. Титуса // Здоров'єребенка. - 2018. - Т. 13, № 5. - С. 425-431. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zd_2018_13_5_3.
12. Пінчук, Юлія Володимирівна. Методичні засади фізичного виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення / Ю. В. Пінчук // Логопедія : Науково-методичний журнал. - 2012. - № 2. - С. 68-71.
13. Програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура» / М. М. Єфименко. — Тернопіль : Мандрівець, 2014. — 52 с.
14. Рухливі і спортивні ігри в школі : посіб. для вчителя / А. П. Демчишин, В. М. Артюх, В. А. Демчишин, Й. Г. Фалес. - Київ : Освіта, 1992. - 175 с. - ISBN 5-330-01719-X
15. Семенова Н. Організація фізичного виховання у спеціальних медичних групах ВНЗ I–II рівнів акредитації / Наталія Семенова // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту та здоров'я людини. – Л., 2016. – Вип. 20, т. 2. – С. 310–314.
16. Теоретична підготовка студентів закладів вищої освіти з предмету "Фізичне виховання" Конспект лекцій / Г. Лапшина, О. Череповська, Р. Дмитрів, О. Мельник, Л. Дербаба, Н. Семенова, та ін. // за ред. Г.Г. Лапшиної – Львів: Поліграфіст, 2018, – 336 с.
17. Українські народні рухливі ігри у дошкільному навчальному закладі : навч. посіб. Вид.3-тє, перероблене й доповнене / уклад. : С. І. Матвієнко, І. І. Заплішний. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 152 с.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмовій формах.

1. Опитування.
2. Перевірка завдань для самостійної роботи.
3. Перевірка матеріалів самопідготовки.
4. Виконання завдань практичних занять.

Підсумковий контроль – залік (V семестр – денна форма навчання).

Залікові вимоги

1. Комплектування підгруп для занять з фізичного виховання у ДНЗ та загальноосвітніх школах.
2. Завдання, засоби, методичні особливості вступної та підготовчої частин уроку в спеціальній медичній групі.
3. Характеристика фізичних навантажень різної інтенсивності.
4. Способи організації процесу фізичного виховання зі СМГ у загальноосвітній школі.
5. Зміст навчальної програми з фізичної культури для спеціальної медичної групи.

6. Методичні рекомендації для зниження функціонального навантаження на судини у підготовчому періоді фізичного виховання.
7. Критерії комплектування медичних груп для занять з фізичного виховання у загальноосвітніх школах.
8. Характеристика засобів, методів фізичного виховання учнів СМГ.
9. Особливості методики занять з учнями, які страждають на підвищений артеріальний тиск.
10. Особливості фізичного і психічного розвитку, фізичної підготовленості і захворюваності учнів спеціальної медичної групи.
11. Характеристика періодів фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи.
12. Загальні риси методики фізичного виховання учнів, які страждають на захворювання органів дихання.
13. Методика використання допоміжних засобів фізичного виховання у роботі з учнями СМГ
14. Характеристика організаційних форм фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи у загальноосвітніх закладах
15. Характеристика методів фізичного виховання в заняттях із учнями СМГ.
16. Специфічні принципи фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи сформульовані І.Вржеснєвським, О. Давиденко, 2002.
17. Розвиток фізичних якостей у дітей із ослабленим здоров'ям.
18. Методика занять із учнями з пошкодженнями опорно-рухового апарату.
19. Функції педагогічного процесу фізичного виховання учнів СМГ.
20. Організація і методика самостійних занять учнів спеціальної медичної групи.
21. Особливості методики фізичного виховання учнів з порушеннями зору.
22. Завдання фізичного виховання учнів СМГ
23. Особливості обліку та оцінювання учнів спеціальної медичної групи у процесі фізичного виховання.
24. Особливості методики фізичного виховання учнів з неврозами.
25. Принципи фізичного виховання учнів СМГ.
26. Контроль і самоконтроль у фізичному вихованні учнів спеціальної медичної групи.
27. Особливості методики занять у СМГ при захворюваннях залоз внутрішньої секреції і розладах обміну речовин
28. Комплектування медичних груп для занять з фізичного виховання у загальноосвітніх школах.
29. Задачі, засоби, методичні особливості основної та заключної частин уроку фізичної культури з учнями спеціальної медичної групи.
30. Методика проведення коригувальних вправ при сколіозах різного ступеня.
31. Організаційні форми фізкультурно-оздоровчої роботи у ДНЗ із дітьми з ослабленим здоров'ям.
32. Задачі, засоби, методичні особливості основної і заключної частин уроку фізичної культури для учнів спеціальної медичної групи.
33. Особливості методики фізичного виховання учнів з порушеннями зору.
34. Вплив фізичних вправ на організм дитини з послабленим здоров'ям.

35. Організація і методика фізкультурних занять, масових, фізкультурно-оздоровчих заходів в режимі навчального дня з дітьми спеціальної медичної групи.
36. Загальні риси методики фізичного виховання учнів підгрупи «Б» СМГ.
37. Характеристика фізичного, психічного розвитку, фізичної підготовленості і захворюваності учнів спеціальної медичної групи.
38. Організаційно-методичні особливості уроку фізичної культури з дітьми підгрупи «А» СМГ.
39. Організаційно-методичні особливості уроку фізичної культури з дітьми підгрупи «В» СМГ.
40. Особливості методики проведення загартувальних заходів в СМГ.
41. Організація і методика самостійних (індивідуальних і групових) занять фізичними вправами учнів спеціальної медичної групи.
42. Загальні риси методики уроків фізичної культури з учнями, які страждають на хвороби серця.
43. Класифікація і характеристика фізичних вправ, що застосовуються у фізичному вихованні учнів спеціальної медичної групи.
44. Методичні і організаційні особливості уроку фізичної культури у спеціальній медичній групі.
45. Загальні риси методики фізичного виховання учнів, які страждають на захворювання органів дихання.
46. Загальна і моторна щільність уроку фізичної культури в спеціальній медичній групі.
47. Способи регулювання фізичного навантаження під час занять у спеціальній медичній групі.
48. Вплив рухової активності на здоров'я дитини.
49. Принципи фізичного виховання учнів СМГ.
50. Характеристика навчальної програми з фізичної культури для учнів спеціальної медичної групи.
51. Комплектування підгруп спеціальної медичної групи.
52. Відмінності програмного матеріалу для учнів СМГ.
53. Особливості методики фізичного виховання учнів із захворюваннями органів травлення.
54. Мета і завдання медико-педагогічного контролю. Завдання медико-педагогічного спостереження.
55. Вимоги до уроку фізичної культури спеціальної медичної групи (за Г.І.Погадаєвим, 2000).
56. Фізичне виховання дітей раннього віку та організоване навчання в умовах дошкільного навчального закладу дітей із різними нозологіями.
57. Способи організації процесу фізичного виховання зі СМГ у загальноосвітніх школах.
58. Задачі, засоби, методичні особливості підготовчої і вступної частин уроку фізичної культури для учнів спеціальної медичної групи.
59. Особливості методики фізичного виховання учнів з порушеннями постави.
60. Організація та методичні особливості уроку фізичної культури із дітьми СМГ.

